

AgroFructus

BASF
We create chemistry

REVIJA ZA VRT, OBITELJ I AGRAR • OSIJEK • BROJ 102 (167) • GODINA XXIV • V 2015. • Cijena 30 kn

TTIP SPORAZUM STVARNOST ILI ILUZIJA BOLJITKA

Postarima plaćena u pošti 31000 Osijek

Budući da klimatske promjene nemaju jednake značajke ni intenzitet u svim dijelovima svijeta, nužno ih je istraživati na regionalnoj razini. Iako Hrvatska nije velika svojom površinom, zbog utjecaja planinskog masiva Alpa sa sjeverozapada, otvorenosti Panonske nizine sa sjeveru i Jadranskog mora s juga, u Hrvatskoj postoji velika klimatska raznolikost čak 19

Klimatske promjene i poljoprivreda

varijanti umjereno tople kišne i snježne šumske klime. Sve to čini vrlo složeni klimatski sustav pa i opažene klimatske promjene nisu jednakog intenziteta u svim dijelovima Hrvatske. Klimatska istraživanja u razdoblju od 1901. do 2014. kod nas pokazuju da porastu srednje godišnje temperature zraka u kontinentalnom dijelu Hrvatske najviše doprinosi zimski porast temperature. U 100 godina taj porast zimi iznosi 0,8°C u Osijeku, 1,4°C u Zagrebu i 1,5°C u Gospiću. Na Jadranu je situacija obrnuta. Ljetni porast temperature zraka najviše doprinosi povećanju srednje godišnje temperature zraka koji iznose 1,5°C u Crikvenici i 1,0°C u Hvaru u 100 godina. Najveći porast srednje godišnje temperature zraka u 100 godina izračunat je u Zagrebu (1,2°C), a zatim slijede Crikvenica (1,0°C), Gospić (0,9°C), te Osijek i Hvar s 0,7°C.

Trend godišnjih količina oborine općenito pokazuje njihovo smanjenje tijekom 20. stoljeća i početkom ovog stoljeća na cijelom području Hrvatske s time da je jače izražen u gorskoj Hrvatskoj i na sjevernom Jadranu. To je rezultat sezonskih trendova oborine, koji su regionalno vrlo različiti. Posljednjih 30 godina opaženo je da se manjak oborine od zime do ljeta nadoknađuje povećanjem količine oborine u jesen. Prevladavajući porast sušnih razdoblja na Jadranu, te slabo izražen trend u kontinentalnom području doprinose tomu da Hrvatska ostaje u prijelaznom

području između opće tendencije porasta količine oborine u sjevernoj Europi i smanjenja na Sredozemlju.

Detaljnija analiza srednje godišnje temperature zraka i godišnje količine oborine za Zagreb-Grič u razdoblju od 1862. do 2014. pokazuje da je prva ekstremno topla godina bila 1994., a nakon toga su se zaredale još sedam godina od 2000. Najtoplije godine su bile 2000. i 2014. s prosječnom godišnjom temperaturom od 13,8°C. Ekstremno hladnih godina od kada postoje mjerenja u Zagrebu zabilježeno je tri. Najhladnije su bile 1864. i 1940. sa srednjom godišnjom temperaturom zraka od 9,7°C. Iz toga slijedi da više od sedam desetljeća nije bilo ekstremno hladne godine u Zagrebu. Najsušnija godina je bila 2011. kada je zabilježeno samo 59% od prosječne godišnje količine oborine. Najkišovitija je bila 1937. godina kada je palo oborine 57% više od prosjeka. Nakon toga 77 godina u Zagrebu nije bilo ekstremno kišne godine do prošle 2014. U ovom stoljeću dogodilo se nekoliko izvanrednih događaja. Imali smo istovremeno ekstremno toplu i ekstremno sušnu 2011., te ekstremno toplu i ekstremno kišnu 2014. Početak 21. stoljeća je najtoplije razdoblje od kada postoje meteorološka mjerenja posljednjih stoljeće i pol – ne samo u Hrvatskoj nego i u svjetskim razmjerima.

Kako visoke temperature stvaraju sve veće probleme u poljoprivrednoj proi-

zvodnji, istražili smo toplinski stres. Promatrane su iznimne situacije kada maksimalna temperatura zraka iznad 30°C traje dulje od 10 dana. U standardnom klimatskom razdoblju 1961.–1990. najugroženija područja su bili srednjodalmatinski otoci i dalmatinsko zaleđe. Međutim, posljednjih 30 godina situacija se je drastično izmijenila. Ugroženo područje s obzirom na toplinski stres zahvaća cijelo jadransko područje, ali i nizinsku Hrvatsku. Da bi bila slična raspodjela toplinskog stresa kao što je bilo prije, temperaturni prag se mora povisiti na 32°C što ukazuje na povišenje maksimalne temperature zraka za 2°C. Slično je i s maksimalnim temperaturama tla posebno površinskog sloja tla na dubini od 2 cm. Prije su dugotrajna topla razdoblja iznad 45°C bila samo na dubrovačkom području, a od 2000. godine pojavila su se duž Jadrana i u istočnoj Slavoniji. Prostorna raspodjela ugroženosti u Hrvatskoj pokazuje da je jadranska obala s otocima najosjetljivija s obzirom na globalno zatopljenje i klimatske promjene. Očekuje se nastavak tog trenda i u budućnosti. U kontinentalnom dijelu je sve više ugrožena poljodjelska proizvodnja u istočnoj Hrvatskoj zbog duljeg trajanja visokih temperatura tla. Više o utjecaju klimatskih promjenama na poljoprivredu čitajte u sljedećem nastavku.

dr. sc. Višnja **VUČETIĆ**,
predsjednica Hrvatskog agrometeorološkog društva

EKSTREMNE GODINE Zagreb-Grič (1862.-2014.)							
	ekstremno topla (°C)	ekstremno hladna (°C)	ekstremno sušna (mm)	ekstremno kišna (mm)			
1994.	13,3	1864.	9,7	1949.	581,1	1878.	1194,6
2000.	13,8	1881.	9,9	1971.	618,8	1915.	1251,4
2007.	13,6	1940.	9,7	1973.	607,3	1937.	1387,4
2008.	13,4			2011.	520,8	2014.	1233,8
2011.	13,2						
2012.	13,7						
2013.	12,9						
2014.	13,8						

